

סניפי בית הדין בבני ברק ובקרית ספר (מודיעין עילית) בשבתו כבוררות וכבית הוראה לממונות במעמד שני צדדים, ע"י דיין יחיד או מותב תלתא

(תיק זה פורסם כבר בחוברות המודפסות של בית הדין)

שכר קבלן משנה ששכרו שולם לקבלן הראשי הערבי וברח עם הכסף ותובע את שכרו או לקחת את מה שעשה בשכרו

תיק מס' 2167.

ראובן הזמין קבלן ערבי לשיפוץ הבית, וחלק מהעבודה היתה מסגרות והמסגר היה יהודי, וראובן כבר שילם חלק גדול מהשכר לקבלן הערבי לפי התקדמות העבודות. וכעת במצב המלחמה הופסקו כל העבודות באמצע אבל המסגרות כבר הסתיימה, והמסגר היה אמור לקבל כל שכרו מהערבי ולא קיבל, ובא המסגר ודורש שכרו מראובן היהודי כי הערבי לא נמצא, (וע"ז משיב ראובן ששכרו כלול במה שבידי הערבי ולא עליו תביעתו), ולחילופין טוען המסגר שהברזלים ששם בבניה הם שלו ורוצה לקחתם, (וע"ז משיב ראובן שכבר קנה אותם בקנין גמור במה שהושקעו בבית שלו, ולא רק אחר פרעון נעשה שלו). ולחילופין דורש המסגר מבעל הבית לתת בידו כלי העבודה של הקבלן בתור פריעת חובו.

ולגבי טענה קמייטא שראובן ישלם מביתו לקבלן, לכאורה נראה שאם עדיין ראובן חייב לקבלן הערבי, יכול להביא את החוב למסגר "על חשבון" הערבי. ואין תלוי בדין שעדר"נ אם יש גם כשהאמצעי גוי, (דיעוי' בפסקי דין כרך ו עמ' קנא כל המ"מ בזה, ומסיק שם בעמ' קנב דכשהשלישי אינו רוצה להפקיע הלוואתו ורוצה לפרוע לנכרי ודאי רשאי הראשון לתבוע את השלישי, וה"נ בנדו"ד. ועי' בנתיב"מ סי' פו בחידושים סק"ד ובסי' קכח סק"ה), עכ"פ בין אם חל שיעבוד ובין אם לא חל שיעבוד מהראשון לשלישי, מ"מ להעביר הכסף ע"ח קיזוז ודאי מהווה תשלום. (והעירני ע"ז הגר"ו דיטעון הגוי מי אמר לך לשלם חוב עבורי הייתי מסתדר עמו, וכדינא דפורע חובו ש"ח שם מעותיו על קרן הצבי. ולענ"ד לא נאמר בדינא דפורע חוב של חברו אלא רק משמעו כמשמעו ש"שם מעותיו על קרן הצבי" כלומר שאינו יכול לתבוע ולהוציא ממון מהמוחזק שנפרע עבורו. אבל לא נאמר שהפורע שהוא עצמו מוחזק חייב לפרוע פעם שניה לחייב לכשיתבענו. ודוק. וביותר צ"ל שטענת שם מעותיו על קרן הצבי הוא מי ביקשך להוציא

ממון שלך. וזו בלבד. וכאן לא הוציא ממון שלו אלא של החייב, וע"ז לא נאמר שלא עשה כנדרש וכדין).

אולם על אוקימתא אם ראובן כבר שילם כל מה שהיה חייב להערבי, נדון בטענה השניה אם הברזלים לפני ששולמו הם של בעל הבית או של המסגר. (ואמר הגר"ו דרך אם לא חשב מלכתחילה לשלם לא קנה בשום קנין אחר כמבואר בנתיבות בסימן קצ סק"ז וקצא סק"ג וקצט סק"ב. וכ"כ הבאה"ט בסימן שיב סק"ד, אבל כשרצה לשלם קנה מיד). ובפשטות קנאם בחצר אפילו בלי כוונה מפורשת. וכן מבואר בסימן ערה סעי' כא. לגבי בנה פלטרין בנכסי הגר ולא שם דלתות ובא אחר ונעל שקנה השני, שההשקעה היא חלק מהמגרש ולא נשאר של הבונה. וכן הדין ביורד ונוטע בשדה חברו שלא יכול ליטלם רק בעל השדה חייב לו על השבח.

ומצד הטענה הג' שרוצה כלי המלאכה של הגוי, וחושש ראובן אם מותר לאפשר למסגר לתופסן. הנה כלי המלאכה משועבדים לראובן לכוף הקבלן לסיים לו, ואם לא מסיים יכול לשכור בזה פועלים. ולמה יוזק ראובן ויותר על שעבודו וקניינו שיש לו בהני כלים כנגד חוב הקבלן למסגר שאינו חובו שלו.

אבל מצד חיובי שמירה של ראובן לקבלן על הכלים, אין נחשב שפשע בשמירה כשנתן לבעל חובו של הקבלן, כי לא נגזלו ולא נגנבו ואדרבה כנגד התפיסה מקוזז מחוב הקבלן. (בר מן עצם השאלה האם ראובן חייב חיובי שמירה לערבי, שכל דיני שומרים לא נאמרו, ומסתמא רק חיוב מפשיעה).

ויש מקום לומר שכשם שיש רשות לבעל המלאכה לגבות מהגוי מביתו ע"י תפיסה, כך יכול לתפוס כליו מהמקום שבו הם מופקדים (וכלפי גוי לא נאמר איסור בחוץ תעמוד וגו'). ובפרט שא"ז חוב מחמת הלוואה. עי' בקצות ד בשם הש"ך בת"כ סימן קטו וקטז שאין איסור למשכן רק בהלוואה ולא בשכירות. ולכן מותר למסגר לתפוס מכלי הקבלן שביד ראובן. (אפילו אם היה יחוד מקום לכלי הגוי שנחשב בביתו של הגוי, ומכש"כ אם לא היה יחוד מקום שלא נחשב בביתו). אבל אם ראובן יפסיד מנתינת הכלים את המשך העבודה אינו חייב לתת לו, וכנ"ל.